

ВОЛОДИМИР
БІЛЯЇВ

ПО ТОЙ БІК
ЩАСТЯ

„КИЇВ”
1979

**ВОЛОДИМИР
БІЛЯЇВ**

**ПО ТОЙ БІК
ЩАСТЯ**

VOLODYMYR BILAJIW

BEYOND HAPPINESS

POEMS

1979
KYIW Publishing
Philadelphia

ВОЛОДИМИР БЛЯЇВ

ПО ТОЙ БІК ЩАСТЯ

ПОЕЗІЙ
КНИЖКА
ДРУГА

diasporiana.org.ua

1979
"КИЇВ"

**Обкладинку цієї і першої збірки рисував
Богдан Стебельський**

**KYW PUBLISHING
4800 N. 12th Street, Philadelphia, Pa., 19141, U.S.A.**

**Printed in U.S.A. by B & B Printing Service
5738 N. 5th Street, Philadelphia, PA 19120**

ПО ТОЙ БІК ЩАСТЯ

*По той бік пристрасти
Народжується ніжність.
Євген Плужник*

Удвох би йти — не одинцем,
Рука в руці у ранній присмерк,
Із опроміненим лицем
І на устах цілунків присмак

Терпких, як яблуневий сік ...
Злітати впарі, падати й терпіти,
Ночам і дням забувши лік
У щастя моторошній орбіті!

Та доля вирікла — самому йти.
Без гніву, без сльози на оці.
По той бік щастя — смуток самоти,
Але й не веселіше по цім боці ...

О ні, вино пригублене не вилється!
Над вінцем келеха очей і уст цвітінь.
Рум'янцем на твої лілейні вилиці
Лягла напою золотиста тінь ...

Все, як колись, неказане й непізнане.
А, може, й справді зашарілась ти,
Тому що несподівано й запізнено
Відчула пристрастей моїх пласти?

Мовчи й забудь. Вже відшуміли повені,
Наш давній дивний сон відпроменів.
Хай пристрасті — приборкані й приховані-
Лежать під брилами камінних днів.

ЗГАДКА

Слова на аркуші — думок непевна тінь,
Роз'ятрює повіки сіль утоми.
Дивлюся на шпитальність білих стін
І чую — кров гаряча скроні ломить.

За чорними свічадами вікна
Скрегочуть і шумлять конвейри вулиць,
І знаю — десь уста, вологі від вина,
У поцілунку жадібно зімкнулись.

І — спрагли — пересохли й заніміли враз ...
Загубленим у пристрастей пустелі
Ще довго йти до благосних оаз
Від дюн сипких нешлюбної постелі.

Мій день на вечір ще не перецвів,
Хоч пелюстки хвилини вже в'януть неповторно,
Та марево згадок, як втомлених ловців,
Все кличе пам'яті чаруюча вальторна ...

СПОДІВАННЯ

Поглянь -- небо поглинь --
Небо чуже і скупе.
Караймось, бо ми не змогли
Докраю пізнати себе.

Хоч, може, ще такі змогли б
Звідать хвилини -- не ці!
В кохання незміряну глиб
Пірнувши, як перлів ловці?

Стрімголов із байдужости круч,
Що берегом стали тепер.
Може візьмем на дні обіруч
Від нас захований перл?

Либонь усе життя на перехрестях,
У пам'яті — стежки, шляхи, путі,
А серце кляте знов таки береться
Лихою звабою — світ за очі піти!

Туди, де стрінувшись негадано - нежданно,
Нам знову, мила, навмання іти,
Алеями, де лагідні каштани
Колись квітчали і твої й мої сліди.

Де у мінливім надвечірнім світлі
Пелюстки пролітали переквітлі,
І в ловах чи у любощах пташиних
Петляли ластівки — провісниці дощу,
Де хмелем росяним упившись досхочу,
Бурштинні шершні меркли на жоржинах ...

О, птича цупкість пальців дорогих,
Шаленість дотиків, плеча тонкого трепет,
Цілуноків сіль, очей звабливих гріх ...
І шепіт. Боже мій! О, що то був за шепіт!

Попільнички мушля рожева,
Неквапливий цигарки обряд,
У попелі пам'яті жевріє
Вогник недобрий.

Звиклих речей незвиклі
Тіні обсіли стіни,
Чистого аркуша виклик
Хисту могого не стріне.

Ні нині, ні завтра, ні за рік.
Сталося — як і коли то?
О, журливі твої і карі,
Не карайте мене й не моліте!

Хто ж це спокій із серця викрав,
Так що сам я не знаю доки,
Мов гнівний разитиме викрик
Очей твоїх тихий докір?

Коли увірветься терпіння
І душу розпанаха злість,
Піду, де хмари білопінні
Крутий за містом зводять міст!

Щоб через ту дугасту браму,
Що всім відкрита навстежень,
Зайти прочанином до храму
Новий стрічати Божий день.

Там сосни сяють свічниками,
Там дух, що й ладан так не пах!
Там і на непривітний камінь
Сідає навіть полохливий птах,

Щоб росу пить з його вищербин,
Задерши дзьоба догори.
Тоді подумаю — тепер би
Й самому птахом стать не гріх.

Бо у своїй людській істоті
Я в тому храмі тільки гість,
І залишуся там лиш доти,
Поки відляже з серця злість.

Тоді вернуся я до хати,
Щоб знову, як увесь мій рід,
Орати, сіяти, і жати
На років сорок наперед!

А уподобившись пташині,
Я правду Божую б довів —
Я на дряпатій би шипшині
Собі гніздо нехитре звив,

І вже про статки й заробітки
Ні дня не думав би й не дбав
І коло лісової квітки
Колись свої крильцята б склав.

ПІСНЯ

Чорне поле, світлі далі,
Вітрогонні дні.
Давні радощі й печалі
Нагадай мені.

Темну тугу, ясну віху
Звідаємо знов
Пісню любову, пісню тиху
Про свою любов.

Не журімось, моя люба,
Тим, що не мине,
Бо ж нема на світі зуби
На тебе й мене,

Щоб нам сонце затулила,
З розуму звела...
Пісня тиха, пісня мила,
Пісня розцвіла.

Там для щастя треба мало,
Де любов цвіте!
Золотисте пасмо впало
На чоло бліде.

Відgrimіло. Тільки ваговито,
Старанно на шиби сипле дощ,
І зелено — серпанкові віті
Розгойдались над асфальтом площ.

Тільки, бач, не мерехтливим дивом
Із якого злива шил змела
Глянцюватим, темним негативом
Врода кленів на асфальт лягла.

Подивлюсь і відшлюва тривога
З серця, що змирилось поготів
З тим, що пдастя, відшо, не тривкого
Ще зберігся й досі негатив.

РОЗЛУКА

Розлучатись — доля дужих.
Пам'ять серця — болю згустки.
На плечах твоїх байдужих
Орнамент квітчастий хустки...

Пишні квіти — білі мальви
Облітають рясноцвітом,
Ось розійдемося в даль ми,
Щоб не нудить білим світом.

Ніжні квіти — рожі гожі
Відцвітають на хустині,
Вже на себе не схожі
Ми розійдемося нині.

Дійсність — мертва пустка хати,
Пам'ять — люстра скло розбите.
О, як легко покохати,
Та як тяжко розлюбити.

Удень цвістиме — квітуватиме
Пахучий, райдужний квітник,
А ми очима винуватими
Дивитимемось десь убік.

Навіщо далі бути нещирими?
Очей вимову не сховать.
Пощо ж вдасмо, ніби віримо,
Що жити так — обом під стать?

Що ролі ми напам'ять вивчимо
Словес надуманість суха
Ми ж на межі, коли убивчими
Стають зневага і нудьга!

І навіть пальців наших дотики
Докором стали вже мені,
І час марний дешеві ходики
Вистукують нам на стіні.

ДУМКИ НА САМОТІ

„ДУМКИ НА САМОТІ”

(Вернер фон Гайденстам)

I

Щоночі старезним лягаю в труні
І прокидаюсь народженим рано.
Роями думок починаються дні
І кануть з вечірнім туманом.

Із радістю й смутком мандрую невпинно,
Для себе я дивним повинен здаватись,
Та той є щасливець, хто в кожную хвилину
Може розплакатись чи розсміятись.

II

Літа минають моєї самоти
Ще пещу пса, жар ворущу в каміні
Й не відчуваю втрати днів отих,
Що згадкою були мені донині.

Коли скоцюрблений і сивий дід –
Слуга — що вніс вечерю був ще юнаком,
І ще дітьми батьки мої стрічались над ставком,
У травах, поки я ще народивсь на світ.

НАПЕРЕДОДНІ

Прозорінь просині — небес крилатий повів—
Ще огорта тебе, моя земна красо,
Та клен охляв і не красується красою
В ці дні — якісь непевні і раптові.

І зливи зав'язі, мінливі хмар плямки,
І контуром чітким окреслені споруди
Бринять на обрії, немов кришталь, ламкі
І передмість гаї курять червоно-рудо...

Там пада й гасне лист — жаріюча пір'їна,
Спроквола дотлівають візерунки риз,
І осінь слухає, як на злежалій хмиз
Клякає тиша чиста і первинна.

Вже де-не-де пополотнів
Ланатий лист на сикоморах.
Мойого червня тридцять днів
На календарний стерто порох.

Мені медових вечорів
Приносить ситий липень соти
І в щедрий щебет дітвори
Вплітає птаства мудрі ноги.

В любовний туркіт голубів
У затишку карнизів
Дихне теплом від травників
У поливання мжичці сизій.

А я ловлю себе на тім
На збляклий лист дивлюсь частіше.
В життя мойого літній дім
Вселяється осіння тиша.

РАНОК

Новий, не імітований щороку,
Не з рук неперевершених майстрів,
З-під снігу перший виклюнувся крокус
І зіркою жаркою заяскрів
На білій пелені, що вже осіла
І соком весняним живить травник —
Води і сонця життєдайна сила!
Відходить перемерзлий плющ — приник
До сонячного муру цегляного,
Де пагінців зелені пазурі
Чіпляються, і плющ стає на ноги,
Шпачиння лементус на зорі!
І вікна відчиняю я щоранку,
Щоб сонце й вітер із височини
Влетіли враз і нап'яли фіранку,
Немов вітрило на отім човні,
Що ним колись — то у хлоп'ячих мріях
Я вирушав не знаючи за чим ...
Тепло й цвітіння! Знову душу гріє
Твій, весно, всеоновлюючий чин.

НОВОРІЧНЕ

Учора — спогад, завтра — мрія,
а дійсність — ось! Та все пусте,
якщо умовність не відсіє
пізнання решето густе.

Щоб в календарній плутанині
вже не згубитись відтоді,
щоб стали вчора, завтра, нині
не тим човенцем на воді,

що тільки й того, що залишить
миттєвий за собою слід,
чи щось весельцями напише
на водотоці наших літ ...

Нехай же Брайля диводруком
в житті остане кожна мить,
щоб, як сліпець, єдиним рухом
я міг відчуть і зрозуміть

усі невістраждані болі
усіх незвіданих годин,
щоб завжди був я воїн в полі
і якби треба, то один.

Маля притулило до вуха
Кручену мушлю рожеву,
Заплющило очі і слуха
Вітер, хвилі і меву.

Вітер пестить обличчя,
Хвилі тіло лоскочуть
Мева кружляє, кличе
Мевенят, що літять не хочуть.

Знову визріти зернами слів
Переливам перлиним у небі!
Тихим голубом ранок присів
На привітні гілки яблуневі.

Чепуриться і віття гойда —
І гойдається світ, мов колиска.
По хлоп'ячому б крикнути — гайда!
І — стелись доріженька неблизька

Ген туди, де заобрійний ліс
В небо синьою хмарою виріс,
Й білі гуси в підхмар'я знялись,
У далекій збираючись вирій ...

От розвернуться колом легким
І на південь потягнуться шнуром
І розгануть, як ватраний дим
Над спустошеним полем понурим.

Гуси-гуси, якби ж то й мені
З вами разом отак під крильцями
У дитинства вернутися дні
І далекі й близькі до нестями!

ОСІННЄ

Лементує мева над лиманом —
Чуєш, наче ридма птах рида.
Вересневим вже кінець оманам,
Глянь — рідіє осока руда

На заплавних прибережних багнах.
Вже на пальцях полічити дні,
Як індійське літо сонцем пахне,
Те, що бабиним, залишилось мені.

Тут над плавнями не лине павутиння
І огудину не палить літвора
Все ж мені любимою осіння
В чужині лишається пора!

Тож і п'ю натшесерце досхочу
Вітру з моря вистояний мід
В теплі дні і приморозні ночі
Бабиних, а тут — індійських літ.

Моїй донці Аллі

З покривлених покрівель порине в ринви злива
І змиє спеку й пил з просмолених дахів,
Води дзюрчання й бляхи дзвін щасливо
В один у серці поєднаються мотив.

В хвилини ці я, хвилювання повен,
Готов, штанята закасавши до колін,
Струмком пускати паперовий човен
Й за ним босоніж бігти навздогін.

І с таке бажання те нестримне
Вернути чар отих дитячих свят,
Ще й досі прорікаю, як близько гримне,
Як мати вчила, тричі: свят, свят, свят!

Та тільки пам'яті неоскуділим зором
Я все мандрую в світ, якого не знайти,
Удвох з кудлатим і забрьоханим Тризором,
Супутником дитячих радості й біди...

Насправді ж вже стою лиш при вікні я,
Коли гуркоче злива за вікном,
Радіючи, що спраглий клен темніє,
Хмільної зливи упиваючись вином.

Так спогадам судилось зливою пролитися.
З дахів курить смолистий теплий чад.
Дивлюсь на клена і сумую -- жовте листя
Вклинається в ошатність свіжих шат.

Дотулись до обличчя мого
Незрівнянним, люба твоїм
Хай любови чистий вогонь
Розвіс сумніву дим.

І в криницях наших очей
Зазоріють серця на дні,
Щоб було нам замало ночей,
А не менше було нам днів

На те, щоб радість і біль
У душу з душі перелить,
Щоб п'янив нас з тобою хміль
Твоїх і моїх перволить,

Тих, що нашими стали на все,
Поки ми не були ще ми!
Хай любови крило нас несе
Над байдужости урвищами.

Заперечивши неміч і тлінь,
В погойбічні, кохана, світи,
Щоб з полону жадань і велінь
Нам з тобою повік не втекти.

Голуб на галузці яблуневій --
Аж сишло в очі переквітлим.
Яблуневі хмари у високім небі
Гоять день зітлілий гоїним світлом.

Голубиний смуток на галузці серця,
І молитва тиха -- пелюстками.
Та даремно -- знову не відверзся
Самотини камінь.

НАПІЙ ТВЕРЕЗОСТІ

Напій тверезости — напій терпкий.
Пізнання зір — сльозі не засліпити.
І щастя нетривкого черепки
Не позбирати і не позліпити.

Та й пощо? У калейдоскопі з'яв,
Речей істотність так і не пізнавши,
Змарнуєш дні, до категорії роззяв
Себе зачисливши напевне і назавше!

Бо поверховости буденний вир
Не поєднати з мудрістю спокою
Так від споконвіку болотящий кушир
Не виріс піднебесно, як секвоя.

Ти не позбудешся приречення таира,
У вдачу всмаленого владним роком,
Пора тверезости — терпка пора,
Пізнання око — всевидюче око.

УЧТА МОДЕРНА

Нутро горить, стліває розум,
Дичіє блазень, джаз пече,
Нема кінця потворним позам
Рожевих стегон і плечей.

Це джунглів ритуал первісний —
Конвульсій вивчених екстаз,
Духотою тут похить висне,
Кипить в червоножилах сказ.

Красунь приборканих кофюри
Зіздливо кивають гостям,
Бряжчить срібло, хрустять кошори.
В роздріб купують ніч пестям.

Байдужі зорі бліднуть в небі
Мов від неонових заклятъ,
Дріма на розі пізній „кебі”
І сном гранітним храми сплять.

ПОВІЯ

Хіпливий розгин уст розпечено карміном,
Розлам пахабний брів і штучні тіні вій,
Завчений рух плеча і вірність звичним мінам.
Вона в корчмі чекає тіньовій.

Цигарки ритуал, криштальний дзенькіт трунку —
Дешевий джин, крижинки і вода.
М'який шинкар стоїть при ній наструнко
Й підслесливо у вічі загляда,

Бо чайові вона дає не скупю,
Усталений тариф, який він вмись вьзять
За те, що знає тих, хто завжди щедро купить
На цілу ніч цю синтетичну статть...

Ось усміх — вишкір. І багрова маска
До неї хилитьсья, і тінь гойднулась на стіні.
Прадавнє ремесло — лиха жіноча ласка
Тут пропонується по риночній ціні.

Умовлений жаргон неписаної згоди,
Рефрен пристойности і штучности позір —
Розмова про новини і погоду
Не прихова клієнта нетерплячий зір.

Вона вже знає — у віконнім сьайві,
У клітці з чотирьох кімнатних стін
Білизни парфумованої зайвість
Здиратиме хижацьким рухом він...

Та все обчислене, за все вже взято сповна,
Й хоч кажуть: "Там, де п'ють, то там і лють",
Та все ж в очах нудьга, пекельна, невимовна,
Й крижинкою примерзла в серці лють.

У ЯВА

Вдосвіта погляну й не повірю,
Зачарований, як на молінню вистою —
За ніч у сусідовім подвір'ю
Об'явилась яблуня невістою.

Ось візьме і тихою ходою
З місця зрушиться у пелюстковім виряді,
А за нею, як за молодою,
Ніжні вишні — дружками — у три ряди...

І було б усе як на екрані,
Ніби дійсно казка Волта Діснея,
Та злетілись раптом птахи ранні,
Крильцями розвіяли, а піснею

Сполохнули пелюсткове диво
Зникло вмить моє досвітнє видиво,
Тільки клен зідхнув собі щасливо,
Що лишилась яблуня — сусідова.

Де попів пилуґи на спориші осів,
Край шляху битого потомлені днювали,
І скрип важкий вантажених возів
Був той самий, як за татарської навали.

Який він тяґосний — возів втікацьких скрип!
Його відчувши серцем отупілим,
Минулого розкрив я потаємний скрипт,
Що в душу вибухнув мою і попівом, і пилом!

І стала зрозумілою тоді незмінність змін —
Либонь єдина сталість цього світія,
Яка гудітиме в мені як невґомонний дзвін,
Що лезом сталі біль із мого серця витне.

Щоб більше жодний звук до слуху не проник
І жодний біль не кволив серце тихе,
Коли минатиму щомить, щодень, щорік
Скупезне щастя й найщедріше лихо.

Зустрілись друзі зненацька,
Не бачились років зо три!
Шинкарка — мальована цяцька —
Наливає — забули по котрій!

В наперстках гранчастих жевріє віскі,
Пініться в кухлях пиво,
Про порти далекі і близькі
Снується розмова ліниво.

На лайнер, сину, не пощастило,
Та й цур йому! Якось, по змозі,
Ще років з десяток покорчене тіло
Тягатиму на вуглевозі.

Після каліцтва у рейси дальні
Не потикатись з покорченим тілом —
Прийшлося прибирати каюти й вбиральні
Юнгою перестарілими.

Отак і живу від гонгу до гонгу,
Від кнайпи до кнайпи то гойда, то гайда!
Ніч у Ньюкастлі, день у Волонгонгу,
Немов в Цареградї той Байда.

Ще водиться гріш. Не проциндрив усього.
Може ще здуру вженюся,
Як знайдеться для волоцюги старого
Наталка якась чи Ганнуся!..

Посоловілі очі прижмурих,
Долонею витер рудявого вуса
Матір Одесу побачити, друже,
Напевно вже не діждуся.

Бодай не з близька, бодай хоч з рейду,
Побачить з чужого покладу,
Фасадів сліпучу крейду,
Причалів ажурну обладу,

І небо над нею українсько-синє,
Акацій серпанок-світанок,
І чайок лет чорноморських, сину,
Побачити б хоч на останок...

Не побивайтеся, дядьку, даремно
Вип'ємо краще по чарці
За ваше моряцьке життя буремне —
Молодший моргнув шинкарді.

Бо спокійне моє... — знизав плечима,
Видно щось передумав,
Чорніла в очах пудьа незлічима
І хміль у скроні тлумив.

На стінах темніли морди кінські,
Обертались віяла під стелю,
Не обпікало піднебіння віскі
І життя — ставало пустелею.

1975

ГРУДЕНЬ

Листопад облетів, а грудень все не бризне
Блискітками сніжинок в небесах.
Вполудне пахне хмарами білизна,
Що у дворі на ливні промерза.

І грядка, скопана жовтневою порою,
Взялась грудневою морозною корою
І не лоскоче в ядрі перегайно-трав'янисто,
А пахне мертво крейдяно-вапнисто.

І гілка осокура перемерзлого рука,
Така вапнисто-біла й крейдяно-крихка,
Що аж потріскує злетка на вітрі,
Немов із холодом зановзялась на витрим.

Та кожнодень, немов по розкладу, вполудне
Тут дійство твориться наявне, необлудне —
Сюди із затишних і теплих гнізд
Дроздиха сіра прилітас й дрізд.

І як на гойдалці вмостившись на гиялці,
Вони голівки починають нахиляти,
І, як годиться птахам — в одно око
Вони на грядку дивляться звисока.

І, глянь — дівчатко у червонім кожушку,
У білій шапочці із заячого пуху,
Подвір'ям з хати пробіга щодуху
Із зернами в прозорому із плястики мішку.

І рук щедріша всіх — дитинина рука
Поживу птицям висипа з мішка
На мертву, як бруківка, грядку...
А далі все іде, як по порядку;

Дрозди й навала горобців збиваються у купку,
Дівча підстрибує, радіючи і хукає на пучки.
Це золиш грудень... Ох, не скоро ще, не скоро
В зелений виряд убиратись осокору.

Крутий узвіз Циганського провулка,
І обіч на горбі — риштовання ажур.
У суглинок в'язкий вганяють палі гулко
Й поволі зводять, рівно зводять мур.

Ритмічний рух цупких мулярських м'язів
Прогрес механізацією ще не замінив.
До цегли цеглу у легкій супрязі
Кладуть виправні руки мулярів.

І у духм'яний розчин свіжого замісу
Із чола мулярських капа щедрий піт.
Солоний піт трудівника, а не гульвіси,
Що диво рук людських на цілий вславив світ.

„У поті чола...” — отак нам споконвіку
Призначено чинить любов, і бій, і труд.
Той піт змиває похіть, кров, і брул,
І рукотворні пам'ятники зводять чоловіку.

СНІГ У ВЕЛИКОМУ МІСТІ

Ляга обметицею на асфальт первинок,
І вже бульвар поволі сплотнів,
І береста обчімханого віник
Змітає білу інсуляцію з дротів.

Гойдаються перед очима витирачки —
Гумові маятники, гострі і туті,
А по обочинах обачні навкарачки —
Вже закладають на опони ланцюги.

Йй передбачаючи зимову невігоду
В години „пік” — ранків і вечорів —
Крізь зуби, пошепки клянуть оцю погоду
І сніг, потрібний для лещетарів.

А я дивлюсь на світ крізь скло протерте,
Гумове лезо мокрий сніг змива,
І знаю — це ж моя сорок четверга
Надлетіла у віхолі зима!

Комусь не терпиться — і хтось сердито трубить:
Рушай! Над перехрестям вже зелений блим.
Та усміх ліг сніжком на мої губи —
Не квапся, у житті так мало зим.

СЛОВО МОС'

Не зла жалом — жезлом добра
Будь, мос слово, будь!

Щоб храбр і прав тебе добрав,
У важку руйнаючи путь.

Не поводитарем, слово, ти
Супутником йому стає!

Не топить у воді, не горить у вогні,
Не забійтись у вражьи стає!

А якщо поляже він на путь
Край дорі, як підбитий штає,

Слово мос, не радшиєс ти,
Стає у його — готових!

Від нього напасєт лиху відведи,
Щоб, сильний, він знов устає!

Росинкою, слово, ковтком води
Освяти його спіралі уста.

Степовим обвій ти його вітерецем,
Зморшки втоми розгладь —

Хороброму й правому з чистим лицем
Іти проти вражих загляд!

Як прав і храбр не розкриє очей
Не гляне із смертної мли,

Слово моє, вогнесяйним мечем,
Ворогів його спопели!

І смертею смерть поправ,
Там де нагробки і хрести,

Над прахом того, хто храбр і прав,
Райдеревом, слово, зрости.

Ще повні сонця линуть над майданом
Високі вікна велетнів стрімких.
Здається й ми здіймемось, і розтанем
Ген там, де місяця мосяжний рі

Трубитиме кінець небесним ловам,
Аж хмари зморені хорги приляжуть ниць
На чати мовчазні над містом стоголовим,
Над списами антен, над пишлями дзвіниць —

Щоб слухати без завади, як тугої міді
Невтішна туга точить небо від,
Щоб громом печуваним прогріміти
У віщій вістці про грядущий світ ...

Та згасло небо. В снахах неону
Погасли вікна, місяць і хмарки.
Я в саяві тім, неначе трун, холоду,
Твоєї не пускаючи руки.

Веди ж мене цим гамірним майданом,
І злети, доле, піднебесні обшин,
Нехай з тобою в натовпі розтанем
В безликих плямах реклямованих облич.

Е П І Т А Ф І Ї

НА МОГИЛІ СИМОНА ПЕТЛЮРИ

Вузькі алеї й нагробки — впритул,
Старого цвинтаря плянована тіснота,
За мурами не чути міста гул,
А тут лише одна дошкульна нота

Бринить на серці, наче на струні,
І крас душу похоронним ритмом —
Чому у цій байдужій стороні
Ти смерть прийняв з лицем відкритим?

І впав, як личить лицарям, в строю,
Проллявши чесну кров на брук Парижа,
Хоч у козацьку грудь, Отамане, Твою
Стріляв не воїн, а потвора хижа.

Він тіло вбив — злощасний той агент
Та з року в рік вже понад півстоліття
З катедр коледжів і зі шпальт газет
На Тебе шкіриться злоба старозавіня

І жовч обману на весь світ тече...
І стріли наклепу у Твій ціляє образ
Лукава твань, що споконвіку тче
Обмову ненависну і недобру, —

Годованку творця всесвітової лжи,
Коханку маклерів і підступу й розбрату...
Та що ж, Отамане, в чужій землі лежи,
Поки Твій прах прийдуть звідсіль забрати

До Києва України вільної посли
І поховати на Аскольдовій могилі,
Щоб час настав той, Боже наш, пошли
Нам сили в розумі і розуму у силі!

НА СМЕРТЬ ГАЛИНИ ЖУРБИ

На віки брови зведені у спогаді суворім,
Руді вже не виводити чарівне дійство слів.
Ми вже ніколи з Вами більш не поговорим
Про Київ рідний і такий же рідний Львів.

Вже Вам не спалахнути спогадом яскравим
І догепу не викресать, щоб сіллю очі пік.
А Ви ж не раз робили це безоглядно, по праву,
Яке Вам дав Ваш матріярший вік...

Що чужина? Що старість? Ночі й дні без ліку,
Думки, слова, книжки – минувшина століть.
Сучасність? Ні – Ви не змогли добу безлику
Пізнати, зрозуміти й відтворить.

Та й пощо? Дар Ваш – Богом дане диво,
Чуття і думки первородний шпід
Воно, це диво, нас усіх водило
У Вами вичаруваний і ДАЛЕКИЙ СВІТ...

Форзиція цвіте полум'яно, вогнисто,
Зірчасті пелюстки до сонця розтуля.
Квітневий вітер нанизав намисто
На поворозки вербного гілля.

Та за вікном промерзлі, ще зимові
На теплий мур схилившись упритул,
На їхній, нам незрозумілій мові,
Безлисті клени тужать... І довкільний гул

І брязкіт, скрегіт колій, автострад, причалів,
Сирени авт і корабельний рев
У затишок кімнатний ломляться... Нема кінця печалі
В зіницях згаслих, в розшумі дерев...

Та не журіться, Ви Журбо! Це ж не у Вашім стилі!
Вам жити й жити ще судилось стільки літ!
Ще ж РЕВОЛЮЦІЯ ІДЕ і ЗОРІ ще ЗАПОВІДАЮТЬ СВІТ!
І під високим небом рідного і славного Поділля
Новітній ТОДІР СОКІР Ваш встає на повний ріст
У вічнім сяйві українських сіл і міст!

1979

НА МОГИЛІ ЄВГЕНА МАЛАНЮКА

Двоякісне перо - Його стилет і стилос
Навіки вишло з поета мертвих рук.
Невже ж цим звершилось і завершилось —
Оця могила й тихий Бавид Брук?

І як остання пльга і остання ласка
Для душ кількох, що прийдуть на могилу ту —
Посмертна і чужа до непізнання маска
Утиснена у нагробка шпигу?

Ні! Вірш Його — залізних строф когорти —
Поставив Він на варті віковій,
Поки новітній Симон прапори розіорне
І загримить останній за Україну бій.

Прийде година звершень Богом дана
І завершиться путь полум'яно-палка:
Його поезії у Стольнім, там коло Богдана
Співці читатимуть вітчизняним полкам!

ТОДОСЬ ОСЬМАЧКА НА ЛОГАН СКВЕРІ

Розпечене повітря Давнтавну
брижиться над Логана майданом,
а він собі прохолоду уявну
шука під охлялим каштаном.

Чи вона опахалом листя принадна?
Чи тому що на неї впала
тінь така ж рожево-брунатна
як будівля святих — Петра і Павла?

Навпроти — сліпучо-крейджано
біліють Бібліотеки і Суду фасади,
Та й до біса ж кварталів перейдено
в цю спеку з нудьги і досади.

Ліворуч, немов би з поштівки паризької —
із пельок дельфінів, наяд і тритона
струмус і мжичить, сонце розбризкує
волограю пінява запона.

Став лицем до води. Як у казці,
очі заплющив, руки простяг — не старечі,
й огорнуло далеке, рідне, черкаське:
„Обросився по самі плечі!”

НА СМЕРТЬ ОКСАНИ ЛЯТУРИНСЬКОЇ

Усе кошуля-вишиванка і разок намиста
І урочистість краматорію храмова,
І в урні жменя попелу, і начебто навмисно
Скуких клесидр суха, газетна мова...

Невже ж це все?... О, як в жалоби хвилі
Молю, щоб звершеність лишила мудрий карб —
Щоб після Вас, як після Дікінсон Емілії,
Лишивсь нечитаних поезій Ваших скарб.

Бо руським жонам і мужам на сором,
В наш час, що у багно зневіри вгруз,
Полів'яні полумиски з народним взором
Вилизують постки з рук лакуз,

Та ще й повчають нас, як треба розуміти
Наш рай окрадений. Посеред нас піти
Доценту трощать „ломоробні міти”,
Назвавши мудрістю розтління і хамизну,
Що по живих ідеях вже справляє тризну.

О, Ви могли б напевно іншим ладом
Україну вічну цитувати сучасним Ладам!

Волині луки, Праги брук, озера Мінесоти,
Й мільйони душ без слав, без доль, без мет!
В цих днів непевні, нетривалі соти
Ви відкладали віршів вистояний мед.

Що з того, що ті соти полетять пергою,
Розвіються з вітрами перетлілим квіттям,
Коли бурштину Ваших віршів певною рукою
Життя передає надходячим століттям!

Музику вічності, що в самоцвіті згула,
Управлену у форм іржевідпорну сталь —
Онуків правнукам озвуться Ваші гула,
В зіницях їхніх княжа оживе емаль.

Усе чуже, нанесене — перелетить і згине,
Як літо бабине, як трина і трава
А вірш Ваш, української поезії княгине,
Наш збайдужілий і понурий вік перетрива!

НА МОГИЛІ ІВАНА БАГРЯНОГО

Ні, не вінків сердець було б замало!
Могила трав'янисте покривало
І пам'ятника прямокутна плита
Й лиця подоба з мосяжу відлита.
Рясні дощі полощуть мертвий камінь,
Живу траву напоюють струмками
І ранні роси пестять ніжні квіти,
Що їх дружина посадила й діти.
Це сьомий рік. Зійшлись, злетілись друзі,
Стоять в пошані, у журбі, у тузі,
Схиляються прапори синьо-жовті,
Лунає спів, журби й надії повний.
Стрічки злиняють, зблякнуть гладіолі,
Лиця ще більше потемніє подобизна,
Безсмертне ж слово Ваше — клич до волі —
Ракетою у тьмі неволі бризне.
Бо мисль з породи не іржавого металу,
Вона часові не віддасться на поталу —
З листків пожовклих Ваших мудрих книжок
Вона несхибно тне, січе і ріже
Лукаво зіткану завісу лжі й облуд
І кляте плем'я Каїнів та Юд.

Вона -- пророча мисль -- у світлу днину --
З багна неволі піднесе людину.
Великий сину далекого Куземина,
До Вас ще прийдуть на поклін доземний
Сини і дочки вільної країни,
Заквітчаної, соняшної в славі України
І скаже кожний з них -- смілив і юн:
„Тут спочива Республіки трибун”.

З МАЙБУТНІХ ЗБІРОК

РОЗМОВА З РОВЕСНИКОМ

(уривок з поеми)

Все те ж саме: донос, правіж і каземат,
І варті п'яний всеросійський мат,
І суд — лаштунки надхимерного театру:
Статисти, манекени і новітній кат —
Сьогодні він науки кандидат,
Чекіст учений із дипломом психіатра.
І чим це не прогрес? Прогрес, авжеж!
Уперше весь несходжений Сибір
Уздовж і впоперек вдягли в координати
З колючих загорж і кулеметних веж!
Ровеснику! Неначе дикий звір,
Якому визначено вже зловіщі дати,
Коли підуть за ним управлені мисливі —
Отак у тій країні нещасливій
Її громадянин не може знати,
Коли за ним, немов за звірем, назирці
Підуть немилосердні ловці,
Майстри нелюдської розправи,
Чавителі, кровопускателі і костоправи,
З'єднавши досвід батога і диби
Та кібернетики електронічні триби.

О! Досвід їхній — Грозний і Малюта,
Петрового Таємного Приказу врем'я люте,
Цариці -- сучки рабовласники-коханці
І Миколаївські фельдфебелі й капралаи,
Що шкуру з наших прадідів здирали,
І ленінські дзержинці-сіроманці,
І сталінська "єжова рукавиця",
І Смерша закривавлена правиця.

Лише поглянути на них: пикаті і пихаті,
Тюремної імперії незамінений страж, —
За їхніми плечми, в своїй — не нашій хаті
Лютує віковий московський раж.
Наш люд заброди називають — гади,
І, як в часи монгольської заглади,
Ламається і трощиться вітраж
І хижим полум'ям беруться вікові письмена,
А зайд московських тічка безіменна
У нашім споківічнім княжім Львові
Накидується на дітей... по мові!
У стольнім Києві міщанське вчене стерво
Якому українське все нестерпне,
Наслідуючи юродивих біснування й шал,
Під пам'ятником нашого Пророка
Смердючий залишає кал.
Подалі від людського ока,
Щоб діла мокрого і сліду не було,
Вгруза сокира у мистця чоло...

І шуляться від страху обережні,
Коли у Харкові громи вергас Брежнев
На, видно, незнищимого Петлюру,
Все ту ж читаючи літанію понуру...
Ровеснику! Невжеж усе нормально так?
В долоні ж б'ють служаки завидющі,

І хрипнуть від "У-р-р-а!" глухі і невидючі
Й завжди байдужі до народу згуби
Всі рідні циніки і скалозуби
Собі хихикають в кулак!

Та ні, ровеснику! Нова доба почата!
Дніпропетровські хлопці і дівчата
В листі розвіюють московський чад!
Вже бліднуть лиця кадебівських чат,
Коли приходять масою львов'яни
Туди, де слава січова не в'яне!
Й новітні бранки у московському ясирі,
Скатовані, знеможені, безсилі,
У вірі опромінені святій,
Великою любов'ю з'єднані в'єдино,
Твоїм загоном вийшли, Україно,
Без зброї з катом на двобій!
По їхнім білим тілі у Кінгірі
Двоногі в танках їздять звірі...

Поглянь! З вершин Шевченкового гніву,
З глибин народної розпуки і журби
Он вже виходять на розлогу ниву
Не для покори, а для боротьби!

Зачорніє завтра та нива зорана
Де сьогодні лягла вузька борозенка!
Сьогодні М о р о з о в е слово зоряне,
А завтра — криваве — нового Морозенка!

Людина цілком не вояцького вигляду,
Він виклик імперії кинув:
Вкотре нема для нас іншого виходу?
"Значить, будемо битись. За Україну!"

Побачать сліпці — спини і шиї не гнуться.
Почують глухі — нарастають сердець удари.
Сьогодні — "Прав, записаних в конституції!"
Буде завтра — "Кари катам кари!"

1969-70

З „ЖИТЕПISУ”

Де чорним, синім, сивим і білястим
Бескеттям хмара небосхил вкрива,
З її стрімнин нестриманим баяєстом
Шумить, рокоче злива дощова.

Її, мов дим, розгойдана завіса
Мене в степу жене-наздоганя!
За мить води і вітру сум'ять сиза
Переплеснула вершника й коня.

Пригнувшись до підстриженої гриви,
Немов насправді бойовий вістець,
Крізь віхолу води і вихорів пориви
Жену гнідого чвалом навпростець

Туди, де вибалку пологі схили,
Де греблі гать і степовий ставок,
Жену, наляканий, щодуху і щосили
Сховатись від смертельних блискавок.

Бо ця наука завчена ізмалку —
Батьки навчали хлопців і дівчат —
Застане громовиця — хутко в балку,
У борозну ховайся чи в рівчак,

Бо блискавки в степу несамовиті
Б'ють у стовпи, дерева й вітряки
І навіть тернів придоріжніх віті,
У висохлі високі будяки...

Я спішився у вибалку на гаті —
Управний вершник у дванадцять літ!
Десь, знаю, мати молиться у хаті,
Як водиться, за цілий Божий світ,
І ще за те, щоб громовиці сила
В степу її дитини не спалила.

Хропить гнідий і гнівно водить оком —
До рідних ворітець пора і час!
Ще десь гримить за крайнебом широким,
Та дальній погрім не лякає нас.

Розвиднілось в степу, заголубіло,
Озвалось у вівсах перепеля,
І вже гнідий на шлях ступає сміло,
Що по дощі парує, як рілля.

Так легко на душі, так буйно пахнуть зела!
Кінь просить повода, осель почувши дим,
А там веселка зводить понад села
Високий міст під небом голубим...

Тоді не знав я, вершник випадковий,
Що прийде час і вдарить інший грім
І бойових гнідих гартовані підкови
Дзвенітимуть аллором степовим.

Що не веселками — багровими стовпами
У небо вибухне близького бою дим
І нагада мені в бою молитва мами,
Що був колись я вершником малим..

З ЦИКЛУ „АВТОБІОГРАФІЯ”

Малям я забрів у сум'яття трав
обіч шляху, що в травах зникає.
(Згодом я пізнавати став
гербарій мого степового краю).

Тоді ж, рученятами розгортаючи стебло
манливе,
мінливе,
шумливе,
високе,
я відчув на щоках і долонях тепло
і пахощі рослинного соку.

Здавалось — я дуже і дуже далеко
заблукав, відбився від рідної хати,
що мене, як Телесика, в казці лелеки
понесуть під крильцятами
до мами і тата...

Чи може не лелеки, а сірі гуси,
та не ті, що пасуться в полі,
що сестра їх боїться і я боюся,
бо за литки щипають голі.

Та лелеки і гуси десь залетіли,
великі і добрі казкові птиці,
тільки промінчики-зайчики золотили
стебло і листя, і квіти травиці.

І мене не колошкав страх
як у темній кімнаті,
де "хоки" стоять по кутках
принишклі і волохаті...

І не кортіло нікуди, нізачо
із зеленого раю втікати,
може й заснув би в пахучих хащах,
та такою є доля хлоп'яти:

Сестра притягла за руку до ганку,
гнів і сміх у мами в очах яскравих,
— дивись, запропастився із раннього ранку,
ледве догукалася в травах..

Відтоді й почалось — другому цяцька, пряник,
для мене ж — назви трав: це самосил, це ранник,
і дивувалися в сусідстві люди:
— чи то, бува, із нього знахар буде?...

Хоч знахарем-цілителем не став я,
Та в немочах душі мене не раз,
серед яких би див чужих не мандрував я,
зціляло диво рідних дивних назв
степів моїх осяйних різнотрав'я:

горицвіт, громовик, кермек, катран,
ласкавець, ластовень, перстач і матіола,
болиголов, чистець, солодушка, оман —

до скону не забути вас ніколи!

Казала мати колись — то:

„Як на світ привела тебе, сину,
гляділа в твою колиску
ніч передгрозяно-синя.

І у вікна — навстіж — вітер пахтів
полином, деревієм і чебрецем,
і відблиск зірниці палахкотів
над твоїм, дитино, лицем.

І як ясен місяць, було
твое, мій сину, чоло.

І назавжди в чутливість твоїх зіниць
Влився чистий кольор зірниць...

Де б ти, сину, не був відтоді —
в щасті, в коханні, в труді,
в горю, в терпінню, в бою,

заповідь пам'ятай мою:

З ясным чолом,
з чистим зором —
вмерти не сором! ”

З ЦИКЛЮ „БАТКІВЩИНА”

Двояким — видимим і невидимим
Для мене був довкола світ:
Копальні гуркотом і димом,
І шурхотом кленовим віт,
Сірчаним смродом териконів,
Сталевим плетивом копрів,
Ритмічним постуком вагонів,
Гудками ранніх потягів.
Я вчився пізнавати змалку
На слух, радіючи в душі,
Яку машина тягне валку —
Чи порожняк, чи вантажі...
Як із риштовань естакаду
Вугілля падають каскади
І як відкачниці-дівчата,
Вмовкаючи лише на мить,
Переривають спів початий,
Поки вугілля відгримить.
Про луг, про беріг і калину
Вночі лунав дівочий спів,

Про брови і про личко сина
І про докір синівських слів.
Краще було б щастя долю дати —
Він матері у пісні вимовляв.
Цієї і мені співала мати,
Коли я був в колысці немовлям.
Пізніше підлітком у школі
Цю пісню завжди пам'ятав,
Що чорні брови — то не доля,
Що ж доля та?... Я сам не знав...
Навчала мати — долі не вгадати,
Як пісню, що й без слів здалека доліта,
Все у житті — події, люди, дати
Мабуть і буде нерозгадна доля та...
Двоєким — видним і невидним
Для мене був довкола світ...
Таким упертим, ненаситним
Мандрівником півсотні літ
Пройшов і я свій шлях широкий
Без вороття і каяття,
Мене вели роки й уроки
Нам непідвладного буття.
Хлопчина на школярській лаві,
Задивлений в довкільну шир,
Я вичаровував в уяві
Когорти предківських дружин,
І грім по пагорбах і долах —
Лиху навалу кримчаків,
І на крутих могилах сполох
Стрімких козацьких маяків.
Я бачив — там, де в'ється вихор,
Де над стернею кричє крук,
З коня свого звалився Ігор
У хижість половецьких рук.
Я бачив, де типчак холоне,

Де в тернах лігво криє звір,
У Крим до ханського полону
Жене вночі орда ясир.
Я чув як плачуть—стогнуть бранці,
(Цей вічний біль сиріт і вдів).
Як навперейми рано-вранці
Сірко хоробру Січ повів...
Змітаючи злежалий порох,
Що вкрив віків злинялий лист
В піснях тужливих і бадьорих
Я відкривав забутий зміст
Того, що в розумі і серці
Чуттям свідомістю звемо.
Минулий світ в уяві не затерся,
Не розірвалось пам'ят і звено!
О, предків дар, співуче наше слово!
Ти заодно буття зерно і плід!
Із-під тяжких пластів чужої мови
Ти стало джерелом мені від ранніх літ!
То що мені чужі "Інтернаціонали",
Коли з віків доходить, як луна,
Правдива, чиста, рідна, досконала
Безсмертна пісня про козака Супруна:
"Ой, не знав козак, ой не знав Супрун,
А як славоньки зажити,
Гей зібрав військо, славне запорізьке
Та й пішов він орду бити...
Ох, і виведіте мене, виведіте
На Савур-могілу,
Гей, нехай стану, гляну-подивлюся
Я на мою Україну!"

Володимир Біляїв народився 25 червня 1925 р. в селищі Рясному на Донеччині, де жив до 1943 року; в часі німецько-советської війни емігрував на Захід і опинився в Німеччині, звідки в 1949 р. переселився до Австралії, а в 1954 р. до ЗСА й поселився з родиною в Філядельфії, де живе й тепер. В краю закінчив середню освіту, в Німеччині проходив заочний курс журналістики в УТГІ, а в ЗСА вчився три роки в Ліберал Артс каледжу Пенсилвенського ун-ту.

Писати почав ще в середній школі, а в друку появляються його вірші з 1948 р. в еміграційних журналах і збірниках, як ЛНВ, „Молода Україна“, „Київ“, „Слово“, „Сучасність“, „Північне сяйво“, „Естафета“ тощо. Першу збірку поезій „Поліття“ видав у 1970 р. Нерідко виступає в періодичній пресі як журналіст, пише літературні нариси, рецензії тощо.

ЗМІСТ

ПО ТОЙ БІК ЩАСТЯ

Удвох би йти — не одинцем	5
О, ні, вино пригублене не виллється	6
Згадка	7
Сподівання	8
Либонь усе життя на перехрестях	9
Попільнички мушля рожева	10
Коли увірветься терпіння	11
Пісня	13
Відgrimіло	15
Розлука	16
Удень цвістиме-квітуватиме	17

ДУМКИ НА САМОТІ

Думки на самоті (Вернер фон Гайденстам)	19
Напередодні	20
Вже де-не-де пополотнів	21
Ранок	22
Новорічне	23
Маля притулило до вуха	24
Знову визріти зернами слів	25
Осіннє	26
З покривлених покрівель порине злава	27
Дотулись до обличчя мого	29
Голуб на галузці	30

НАПІЙ ТВЕРЕЗОСТИ

Напій тверезости	31
Учта модерна	32
Повія	33
Уява	35
Де попів пилюги на спориші осів	36
Зустрілись друзі зненацька	37
Грудень	39
Крутий узвів Циганського провулка	41
Сніг у великому місті	42
Слово моє	43
Ще повні сонця линуть над над майданом	45

ЕПІТАФІЇ

На могилі Симона Петлюри	47
На смерть Галини Журби	49
На могилі Євгена Маланюка	51
Тодось Осьмачка на Логан сквері	52
На смерть Оксани Лятуринської	53
На могилі Івана Багряного	55

З МАЙБУТНІХ ЗБІРОК

Розмова з ровесником	57
З „Життєпису”	61
З циклю „Автобіографія”	63
Казала мати колись-то	65
З циклю „Батьківщина”	66
Біографічна довідка	69

